

ΑΠΔΠΧ 32/2024

ΕΠΙΒΟΛΗ ΠΡΟΣΤΙΜΟΥ 150.000 ΕΥΡΩ ΣΤΟ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΗ ΓΙΑ ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΠΡΟΣΩΠΙΚΩΝ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ ΠΟΥ ΑΦΟΡΟΥΝ ΤΗΝ ΕΚΔΟΣΗ ΤΩΝ ΝΕΟΥ ΤΥΠΟΥ ΔΕΛΤΙΩΝ ΤΑΥΤΟΤΗΤΑΣ

Αναστάσιος Γκατζούφας
Υπ. Δρ Δημοσίου Δικαίου
και Τεχνοθικής,
Τμήμα Δημόσιας Διοίκησης,
Πάντειο Πανεπιστήμιο

I. ΙΣΤΟΡΙΚΟ

Τον Σεπτέμβριο του 2023 ο Α υπέβαλε την με αρ. πρωτ. Γ/ΕΙΣ/6753/26.09.2023 καταγγελία ενώπιον της Αρχής Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα (ΑΠΔΠΧ, εφεξής Αρχή). Σύμφωνα με την εν λόγω καταγγελία, ο Α απύθυνε στις 25.08.2023 αίτημα προς το Υπουργείο Προστασίας του Πολίτη, με το οποίο ζητούσε πληροφορίες σχετικά με τη νομιμότητα της επεξεργασίας προσωπικών δεδομένων κατά την έκδοση των νέου τύπου δελτίων ταυτότητας¹. Επί του ανωτέρω αιτήματος, και παρόλο που στις 19.09.2023 (ο καταγγέλλων) απέστειλε σχετική υπενθύμιση, το Υπουργείο δεν ανταποκρίθηκε.

Η Αρχή, αφού έλαβε υπόψη της την έντονη κοινωνική ανησυχία και τη δημόσια συζήτηση που εγείρει το σχετικό ζήτημα, προχώρησε σε αυτεπάγγελτη εξέταση της υπόθεσης και απέστειλε έγγραφο προς το Υπουργείο Προστασίας του Πολίτη, με το οποίο το καλούσε να καταθέσει τις απόψεις του, σε σχέση με τα διαλαμβανόμενα στην ως άνω καταγγελία.

Στο απαντητικό του έγγραφο, το Υπουργείο Προστασίας του Πολίτη σημείωσε ότι κατά τον χρόνο λήψης του σχετικού αιτήματος από τον καταγγέλλοντα ο εργασιακός φόρτος των υπηρεσιών ήταν αυξημένος, καθώς οι διαδικασίες έκδοσης των νέου τύπου δελτίων ταυτότητας είχαν καθυστερήσει. Μάλιστα, ανέφερε πως η χώρα μας είχε λάβει Προειδοποιητική Επιστολή από

¹ Η διαδικασία έκδοσης των νέου τύπου δελτίων ταυτότητας ξεκίνησε στις 25 Σεπτεμβρίου 2023, δυνάμει της υπ' αριθμ. 3021/19/84-μα Υπουργικής Απόφασης (ΦΕΚ 5328/Β'/07.09.2023).

την Ευρωπαϊκή Επιτροπή (άρθρο 258 της Συνθήκης για τη Λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης) για μη συμμόρφωση με τον Κανονισμό (ΕΕ) 2019/1157. Επισήμανε επίσης ότι η αρμόδια οργανική μονάδα της Ελληνικής Αστυνομίας (ΕΛΑΣ) είχε προβεί στη διενέργεια μελέτης ανάλυσης ρίσκου, ώστε να καταγραφούν τυχόν κίνδυνοι και αδυναμίες του νέου συστήματος έκδοσης ταυτοτήτων και να προταθούν πρόσφορα τεχνικά και οργανωτικά μέτρα για την αντιμετώπισή τους. Τέλος, τόνισε πως επίκειται η διενέργεια μελέτης εκτίμησης αντικτύπου, καθώς το εν λόγω σύστημα προβαίνει στην επεξεργασία βιομετρικών δεδομένων. Σημειώνεται ότι η συγκεκριμένη υποχρέωση προβλέπεται από τις διατάξεις του Γενικού Κανονισμού Προστασίας Δεδομένων (ΓΚΠΔ).

Κατόπιν των ανωτέρω, η Αρχή κάλεσε το Υπουργείο Προστασίας του Πολίτη προς ακρόαση, προκειμένου αρμόδια στελέχη της ΕΛΑΣ να αναπτύξουν και προφορικά τις απόψεις τους, και έθεσε προθεσμία προσκόμισης έγγραφων υπομνημάτων προς περαιτέρω υποστήριξη των ισχυρισμών τους.

Έπειτα, η ΕΛΑΣ προσκόμισε, εντός της τιθέμενης από την Αρχή προθεσμίας, υπόμνημα που περιείχε μελέτη εκτίμησης αντικτύπου σχετικά με την προστασία δεδομένων. Πέραν αυτού, κατέθεσε και δεύτερο υπόμνημα στο οποίο επισήμαινε, μεταξύ άλλων, ότι (α) έχει καταρτιστεί σχετικό ενημερωτικό υλικό, το οποίο είναι διαθέσιμο στην ιστοσελίδα της και έχει διοχετευτεί στις αστυνομικές αρχές όλης της επικράτειας, για να αναρτηθεί σε ευκρινές σημείο στα γραφεία έκδοσης ταυτοτήτων, με στόχο την ενημέρωση των υποκειμένων των δεδομένων όσον αφορά την επεξεργασία προσωπικών τους στοιχείων που λαμβάνονται και αποθηκεύονται κατά τη διαδικασία έκδοσης της νέας ταυτότητας, (β) υφίσταται κατακερματισμός νομοθετικών και κανονιστικών διατάξεων που ρυθμίζουν την έκδοση των δελτίων ταυτότητας και, ως εκ τούτου, θα εισηγηθεί την τροποποίηση του ΝΔ 127/1969, ώστε η διαδικασία έκδοσης των δελτίων ταυτότητας των Ελλήνων να ρυθμίζεται μόνο από ένα νομοθετικό κείμενο², (γ) θα εξετάσει –στο πλαίσιο της αρχής της ελαχιστοποίησης των δεδομένων– το ενδεχόμενο μείωσης των δεδομένων που συλλέγονται και απαιτούνται (με βάση το ισχύον θεσμικό πλαίσιο) για την έκδοση δελτίου ταυτότητας και, εφόσον διασφαλίζεται η (μοναδική) αντιστοίχιση «κατόχου-δελτίου», θα εισηγηθεί την τροποποίηση της σχετικής νομοθεσίας, (δ) οι διαδικασίες αποθήκευσης των δεδομένων που συλλέγονται κατά την έκδοση των νέων δελτίων ταυτότητας είναι σύμφωνες με τον νόμο και (ε) τα δακτυλικά αποτυπώματα των πολιτών που αιτούνται νέο δελτίο ταυτότητας χρησιμοποιούνται αποκλειστικά για τις ανάγκες καταχώρισής τους στο –ενσωματωμένο στη νέα ταυτότητα– ηλεκτρονικό μέσο αποθήκευσης και διαγράφονται αυτόματα ενενήντα (90) ημέρες μετά την έκδοση του δελτίου.

Ύστερα από νεότερη συζήτηση μελών της Αρχής προέκυψαν περαιτέρω ερωτήματα σχετικά με (α) το είδος της επεξεργασίας που μπορεί να τύχουν τα προσωπικά δεδομένα που τηρούνται στο ψηφιακό μέσο αποθήκευσης της νέας ταυτότητας³, τους φορείς που νομιμοποιούνται να προβούν στην επεξεργασία τους καθώς και τον τρόπο, τα μέσα και τους σκοπούς της επεξεργασίας, (β) τον

² Σημειώνεται ότι ρυθμίσεις που αφορούν στην έκδοση δελτίων ταυτότητας περιλαμβάνονται, κυρίως, στο ΝΔ 127/1969, στον ν. 1599/1986 (ΦΕΚ Α' 75) και στην ΚΥΑ 8200/0-297647/2018 (ΦΕΚ Β' 1476/27.04.2018).

³ Για την ακρίβεια, η Αρχή εξέφρασε αμφιβολίες σχετικά με το εάν ορισμένα από τα στοιχεία που περιέχει το ψηφιακό μέσο αποθήκευσης (και ειδικότερα το επώνυμο πατέρα και μητέρας, ο δήμος εγγραφής, ο αριθμός δημοτολογίου και ο τόπος έκδοσης του δελτίου ταυτότητας) αποτελούν δεδομένα προς αξιοποίηση από ηλεκτρονικές υπηρεσίες. Βλ. ΑΠΔΠΧ 32/2024, σελ. 5.

τρόπο ικανοποίησης των δικαιωμάτων των υποκειμένων των δεδομένων και ιδίως του δικαιώματος πρόσβασής τους στα στοιχεία που τηρούνται στο ψηφιακό μέσο αποθήκευσης του νέου δελτίου και (γ) τον τρόπο διαχωρισμού των εθνικών δεδομένων από τα βιομετρικά δεδομένα⁴, και απέστειλε σχετικό έγγραφο προς την ΕΛΑΣ, ζητώντας συμπληρωματικές διευκρινίσεις.

Ακολούθως, η ΕΛΑΣ απέστειλε απαντητικό έγγραφο στο οποίο τόνισε πως (α) τα στοιχεία που περιλαμβάνει το νέο δελτίο ταυτότητας ορίζονται στον νόμο και η αφαίρεση κάποιων από αυτά δεν ήταν δυνατή, λόγω έλλειψης σχετικής εξουσιοδοτικής διάταξης, ενώ η ενσωμάτωση ορισμένων ατομικών στοιχείων στο ηλεκτρονικό μέσο αποθήκευσης της ταυτότητας ήταν απόρροια της αδυναμίας εκτύπωσής τους επί του σώματος του δελτίου (εξαιτίας έλλειψης χώρου), (β) οι αρμόδιες οργανικές μονάδες της ΕΛΑΣ δύνανται –ανά πάσα στιγμή– να χορηγήσουν στοιχεία σε πολίτες (τα οποία αφορούν την έκδοση του νέου τύπου δελτίου ταυτότητας), σύμφωνα με τα οριζόμενα στον Κώδικα Διοικητικής Διαδικασίας (ΚΔΔ) και (γ) το ψηφιακό μέσο αποθήκευσης που είναι ενσωματωμένο στις νέες ταυτότητες δεν εμπεριέχει στοιχεία που σχετίζονται με την υποστήριξη/υλοποίηση υπηρεσιών ηλεκτρονικής διακυβέρνησης.

II. ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ – ΝΟΜΟΛΟΓΙΑ

1. ΑΡΘΡΟ 9Α ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΟΣ

Το άρθρο 9Α του Συντάγματος ορίζει ότι «*καθένας έχει δικαίωμα προστασίας από τη συλλογή, επεξεργασία και χρήση, ιδίως με ηλεκτρονικά μέσα, των προσωπικών του δεδομένων, όπως νόμος ορίζει. Η προστασία των προσωπικών δεδομένων διασφαλίζεται από ανεξάρτητη αρχή, που συγκροτείται και λειτουργεί, όπως νόμος ορίζει*». Οι διατάξεις του συγκεκριμένου άρθρου προασπίζουν το δικαίωμα της πληροφοριακής αυτοδιάθεσης ή, εναλλακτικά, του πληροφοριακού αυτοκαθορισμού (ή αυτοπροσδιορισμού) του ατόμου⁵. Επί της ουσίας, υπονοούν ότι ο άνθρωπος θα πρέπει να δραματίζει πρωτεύοντα ρόλο στον καθορισμό των πληροφοριών που επιθυμεί να γνωστοποιήσει και όχι να μετουσιώνεται (από τους άλλους) σε πληροφοριακό αντικείμενο⁶. Δηλαδή, το δικαίωμα προστασίας των προσωπικών δεδομένων διαφυλάσσει την αυτονομία του ατόμου και όχι το αγαθό της πληροφορίας⁷. Σκοπός της συνταγματικής κατοχύρωσης του εν λόγω δικαιώματος ήταν η αντιμετώπιση των κινδύνων που δύνανται να αναδυθούν εξαιτίας της τεχνολογικής προόδου⁸.

⁴ Σύμφωνα με το άρθρο 3 παρ. 10 του Κανονισμού (ΕΕ) 2019/1157, σε περίπτωση που ένα κράτος μέλος αποθηκεύει δεδομένα για ηλεκτρονικές υπηρεσίες (όπως η ηλεκτρονική διακυβέρνηση) στα νέα δελτία ταυτότητας, τα εθνικά δεδομένα οφείλουν να είναι φυσικά/λογικά διαχωρισμένα από τα αναφερόμενα στην παρ. 5 (του ίδιου άρθρου) βιομετρικά δεδομένα. Βλ. στο ίδιο, σελ. 5.

⁵ Βλ. Φ. Παναγοπούλου, «Άρθρο 9Α», σε: Σ. Βλαχόπουλος/Ξ. Κοντιάδης/Γ. Τασόπουλος, *Σύνταγμα. Ερμηνεία κατ' άρθρο*, 2023, σελ. 7. Διαθέσιμο στο [link](#).

⁶ Βλ. Idem, *Τεχνητή Νοημοσύνη: Ο δρόμος προς έναν ψηφιακό συνταγματισμό. Μια Ηθικο-συνταγματική θεώρηση*, 2023, σελ. 85.

⁷ Βλ. Β. Χρήστου, *Το δικαίωμα στην προστασία από την επεξεργασία δεδομένων*, 2017, σελ. 1.

⁸ Βλ. Σ. Βλαχόπουλο, *Θεμελιώδη Δικαιώματα*, 2η έκδ., 2022, σελ. 233.

2. ΑΡΘΡΟ 4 ΓΚΠΔ

Σύμφωνα με το άρθρο 4 στοιχ. 1 του ΓΚΠΔ, ως δεδομένο προσωπικού χαρακτήρα νοείται «κάθε πληροφορία που αφορά ταυτοποιημένο ή ταυτοποιήσιμο φυσικό πρόσωπο («υποκείμενο των δεδομένων»): το ταυτοποιήσιμο φυσικό πρόσωπο είναι εκείνο του οποίου η ταυτότητα μπορεί να εξακριβωθεί, άμεσα ή έμμεσα, ιδίως μέσω αναφοράς σε αναγνωριστικό στοιχείο ταυτότητας, όπως όνομα, σε αριθμό ταυτότητας, σε δεδομένα θέσης, σε επιγραμμικό αναγνωριστικό ταυτότητας ή σε έναν ή περισσότερους παράγοντες που προσιδιάζουν στη σωματική, φυσιολογική, γενετική, ψυχολογική, οικονομική, πολιτιστική ή κοινωνική ταυτότητα του εν λόγω φυσικού προσώπου».

Επίσης, το άρθρο 4 στοιχ. 14 του ΓΚΠΔ ορίζει τα βιομετρικά δεδομένα ως τα «δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα τα οποία προκύπτουν από ειδική τεχνική επεξεργασία συνδεδεμένη με φυσικά, βιολογικά ή συμπεριφορικά χαρακτηριστικά φυσικού προσώπου και τα οποία επιτρέπουν ή επιβεβαιώνουν την αδιαμφισβήτητη ταυτοποίηση του εν λόγω φυσικού προσώπου, όπως εικόνες προσώπου ή δακτυλοσκοπικά δεδομένα».

Τέλος, το άρθρο 4 στοιχ. 7 του ΓΚΠΔ προβλέπει ότι υπεύθυνος επεξεργασίας είναι «το φυσικό ή νομικό πρόσωπο, η δημόσια αρχή, η υπηρεσία ή άλλος φορέας που, μόνα ή από κοινού με άλλα, καθορίζουν τους σκοπούς και τον τρόπο της επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα· όταν οι σκοποί και ο τρόπος της επεξεργασίας αυτής καθορίζονται από το δίκαιο της Ένωσης ή το δίκαιο κράτους μέλους, ο υπεύθυνος επεξεργασίας ή τα ειδικά κριτήρια για τον διορισμό του μπορούν να προβλέπονται από το δίκαιο της Ένωσης ή το δίκαιο κράτους μέλους».

3. ΑΡΘΡΟ 5, 6 ΓΚΠΔ

Σύμφωνα με το άρθρο 5 παρ. 1 στοιχ. α), γ) και στ) του ΓΚΠΔ, τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα «υποβάλλονται σε σύννομη και θεμιτή επεξεργασία με διαφανή τρόπο σε σχέση με το υποκείμενο των δεδομένων («νομιμότητα, αντικειμενικότητα και διαφάνεια»), (...) είναι κατάλληλα, συναφή και περιορίζονται στο αναγκαίο για τους σκοπούς για τους οποίους υποβάλλονται σε επεξεργασία («ελαχιστοποίηση των δεδομένων»), (...) υποβάλλονται σε επεξεργασία κατά τρόπο που εγγυάται την ενδεδειγμένη ασφάλεια των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, μεταξύ άλλων την προστασία τους από μη εξουσιοδοτημένη ή παράνομη επεξεργασία και τυχαία απώλεια, καταστροφή ή φθορά, με τη χρησιμοποίηση κατάλληλων τεχνικών ή οργανωτικών μέτρων («ακεραιότητα και εμπιστευτικότητα»)), ενώ η παρ. 2 του ίδιου άρθρου ορίζει ότι «ο υπεύθυνος επεξεργασίας φέρει την ευθύνη και είναι σε θέση να αποδείξει τη συμμόρφωση με την παράγραφο 1 («λογοδοσία»)).

Περαιτέρω, η παρ. 1 του άρθρου 6 του ΓΚΠΔ αναφέρει ότι η επεξεργασία θεωρείται σύννομη εφόσον ισχύει τουλάχιστον μία από τις παρακάτω προϋποθέσεις: α) το υποκείμενο των δεδομένων έχει συναινέσει στην επεξεργασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα του για έναν ή περισσότερους συγκεκριμένους σκοπούς, β) η επεξεργασία είναι απαραίτητη για την εκτέλεση σύμβασης της οποίας το υποκείμενο των δεδομένων είναι συμβαλλόμενο μέρος ή για να ληφθούν μέτρα κατ' αίτηση του υποκειμένου των δεδομένων πριν από τη σύναψη σύμβασης, γ) η επεξεργασία είναι απαραίτητη για τη συμμόρφωση με έννομη υποχρέωση του υπευθύνου επεξεργασίας, δ) η επεξεργασία είναι απαραίτητη για τη διαφύλαξη ζωτικού συμφέροντος του υποκειμένου των δεδομένων ή άλλου φυ-

σικού προσώπου, ε) η επεξεργασία είναι απαραίτητη για την εκπλήρωση καθήκοντος που εκτελείται προς το δημόσιο συμφέρον ή κατά την άσκηση δημόσιας εξουσίας που έχει ανατεθεί στον υπεύθυνο επεξεργασίας, στ) η επεξεργασία είναι απαραίτητη για τους σκοπούς των έννομων συμφερόντων που επιδιώκει ο υπεύθυνος επεξεργασίας ή τρίτος, εκτός εάν έναντι των συμφερόντων αυτών υπερισχύει το συμφέρον ή τα θεμελιώδη δικαιώματα και οι ελευθερίες του υποκειμένου των δεδομένων που επιβάλλουν την προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, ιδίως εάν το υποκείμενο των δεδομένων είναι παιδί».

4. ΑΡΘΡΟ 12 ΓΚΠΔ

Με στόχο τη διασφάλιση της αρχής της διαφάνειας, η παρ. 1 του άρθρου 12 του ΓΚΠΔ προβλέπει ότι «ο υπεύθυνος επεξεργασίας λαμβάνει τα κατάλληλα μέτρα για να παρέχει στο υποκείμενο των δεδομένων κάθε πληροφορία που αναφέρεται στα άρθρα 13 και 14⁹ και κάθε ανακοίνωση στο πλαίσιο των άρθρων 15 έως 22 και του άρθρου 34 σχετικά με την επεξεργασία σε συνοπτική, διαφανή, κατανοητή και εύκολα προσβάσιμη μορφή, χρησιμοποιώντας σαφή και απλή διατύπωση, ιδίως όταν πρόκειται για πληροφορία απευθυνόμενη ειδικά σε παιδιά. Οι πληροφορίες παρέχονται γραπτώς ή με άλλα μέσα, μεταξύ άλλων, εφόσον ενδείκνυται, ηλεκτρονικώς. Όταν ζητείται από το υποκείμενο των δεδομένων, οι πληροφορίες μπορούν να δίνονται προφορικά, υπό την προϋπόθεση ότι η ταυτότητα του υποκειμένου των δεδομένων είναι αποδεδειγμένη με άλλα μέσα».

5. ΑΡΘΡΟ 15 ΓΚΠΔ

Στην παρ. 1 του άρθρου 15 του ΓΚΠΔ ορίζεται ότι «το υποκείμενο των δεδομένων έχει το δικαίωμα να λαμβάνει από τον υπεύθυνο επεξεργασίας επιβεβαίωση για το κατά πόσον ή όχι τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα που το αφορούν υφίστανται επεξεργασία και, εάν συμβαίνει τούτο, το δικαίωμα πρόσβασης στα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα και στις ακόλουθες πληροφορίες: α) τους σκοπούς της επεξεργασίας, β) τις σχετικές κατηγορίες δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, γ) τους αποδέκτες ή τις κατηγορίες αποδεκτών στους οποίους κοινολογήθηκαν ή πρόκειται να κοινολογηθούν τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα, ιδίως τους αποδέκτες σε τρίτες χώρες ή διεθνείς οργανισμούς, δ) εάν είναι δυνατόν, το χρονικό διάστημα για το οποίο θα αποθηκευτούν τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα ή, όταν αυτό είναι αδύνατο, τα κριτήρια που καθορίζουν το εν λόγω διάστημα, ε) την ύπαρξη δικαιώματος υποβολής αιτήματος στον υπεύθυνο επεξεργασίας για διόρθωση ή διαγραφή δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα ή περιορισμό της επεξεργασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα που αφορά το υποκείμενο των δεδομένων ή δικαιώματος αντίταξης στην εν λόγω επεξεργασία, στ) το δικαίωμα υποβολής καταγγελίας σε εποπτική αρχή, ζ) όταν τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα δεν συλλέγονται από το υποκείμενο των δεδομένων, κάθε διαθέσιμη πληροφορία σχετικά με την

⁹ Σημειώνεται πως οι διατάξεις του άρθρου 13 του ΓΚΠΔ ρυθμίζουν την υποχρέωση ενημέρωσης που πρέπει να παρέχεται από τον υπεύθυνο επεξεργασίας εάν τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα συλλέγονται από το υποκείμενο των δεδομένων, ενώ οι διατάξεις του άρθρου 14 του ΓΚΠΔ ρυθμίζουν την υποχρέωση ενημέρωσης που πρέπει να παρέχεται από τον υπεύθυνο επεξεργασίας εάν τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα δεν συλλέγονται από το υποκείμενο των δεδομένων.

προέλευσή τους, η) την ύπαρξη αυτοματοποιημένης λήψης αποφάσεων, συμπεριλαμβανομένης της κατάρτισης προφίλ, που προβλέπεται στο άρθρο 22 παράγραφοι 1 και 4 και, τουλάχιστον στις περιπτώσεις αυτές, σημαντικές πληροφορίες σχετικά με τη λογική που ακολουθείται, καθώς και τη σημασία και τις προβλεπόμενες συνέπειες της εν λόγω επεξεργασίας για το υποκείμενο των δεδομένων».

6. ΑΡΘΡΟ 24, 25 ΓΚΠΔ

Η παρ. 1 του άρθρου 24 του ΓΚΠΔ αναφέρεται στις υποχρεώσεις του υπευθύνου επεξεργασίας. Ειδικότερα ορίζει ότι «λαμβάνοντας υπόψη τη φύση, το πεδίο εφαρμογής, το πλαίσιο και τους σκοπούς της επεξεργασίας, καθώς και τους κινδύνους διαφορετικής πιθανότητας επέλευσης και σοβαρότητας για τα δικαιώματα και τις ελευθερίες των φυσικών προσώπων, ο υπεύθυνος επεξεργασίας εφαρμόζει κατάλληλα τεχνικά και οργανωτικά μέτρα προκειμένου να διασφαλίζει και να μπορεί να αποδεικνύει ότι η επεξεργασία διενεργείται σύμφωνα με τον παρόντα κανονισμό. Τα εν λόγω μέτρα επανεξετάζονται και επικαιροποιούνται όταν κρίνεται απαραίτητο».

Στο ίδιο πνεύμα, στην παρ. 1 και 2 του άρθρου 25 του ΓΚΠΔ προβλέπεται ότι «1. Λαμβάνοντας υπόψη τις τελευταίες εξελίξεις, το κόστος εφαρμογής και τη φύση, το πεδίο εφαρμογής, το πλαίσιο και τους σκοπούς της επεξεργασίας, καθώς και τους κινδύνους διαφορετικής πιθανότητας επέλευσης και σοβαρότητας για τα δικαιώματα και τις ελευθερίες των φυσικών προσώπων από την επεξεργασία, ο υπεύθυνος επεξεργασίας εφαρμόζει αποτελεσματικά, τόσο κατά τη στιγμή του καθορισμού των μέσων επεξεργασίας όσο και κατά τη στιγμή της επεξεργασίας, κατάλληλα τεχνικά και οργανωτικά μέτρα, όπως η ψευδωνυμοποίηση, σχεδιασμένα για την εφαρμογή αρχών προστασίας των δεδομένων, όπως η ελαχιστοποίηση των δεδομένων, και την ενσωμάτωση των απαραίτητων εγγυήσεων στην επεξεργασία κατά τρόπο ώστε να πληρούνται οι απαιτήσεις του παρόντος κανονισμού και να προστατεύονται τα δικαιώματα των υποκειμένων των δεδομένων. 2. Ο υπεύθυνος επεξεργασίας εφαρμόζει κατάλληλα τεχνικά και οργανωτικά μέτρα για να διασφαλίζει ότι, εξ ορισμού, υφίστανται επεξεργασία μόνο τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα που είναι απαραίτητα για τον εκάστοτε σκοπό της επεξεργασίας. Αυτή η υποχρέωση ισχύει για το εύρος των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα που συλλέγονται, τον βαθμό της επεξεργασίας τους, την περίοδο αποθήκευσης και την προσβασιμότητά τους. Ειδικότερα, τα εν λόγω μέτρα διασφαλίζουν ότι, εξ ορισμού, τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα δεν καθίστανται προσβάσιμα χωρίς την παρέμβαση του φυσικού προσώπου σε αόριστο αριθμό φυσικών προσώπων».

7. ΑΡΘΡΟ 35 ΓΚΠΔ

Το άρθρο 35 παρ. 1 του ΓΚΠΔ αναφέρει ότι «όταν ένα είδος επεξεργασίας, ιδίως με χρήση νέων τεχνολογιών και συνεκτιμώντας τη φύση, το πεδίο εφαρμογής, το πλαίσιο και τους σκοπούς της επεξεργασίας, ενδέχεται να επιφέρει υψηλό κίνδυνο για τα δικαιώματα και τις ελευθερίες των φυσικών προσώπων, ο υπεύθυνος επεξεργασίας διενεργεί, πριν από την επεξεργασία, εκτίμηση των επιπτώσεων των σχεδιαζόμενων πράξεων επεξεργασίας στην προστασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα. Σε μία εκτίμηση μπορεί να εξετάζεται ένα σύνολο παρόμοιων πράξεων επεξεργασίας οι οποίες ενέχουν παρόμοιους υψηλούς κινδύνους», ενώ η παρ. 3 του ίδιου άρθρου ορίζει ότι «η αναφερόμενη

στην παράγραφο 1 εκτίμηση αντικτύπου σχετικά με την προστασία δεδομένων απαιτείται ιδίως στην περίπτωση: α) συστηματικής και εκτενούς αξιολόγησης προσωπικών πτυχών σχετικά με φυσικά πρόσωπα, η οποία βασίζεται σε αυτοματοποιημένη επεξεργασία, περιλαμβανομένης της κατάρτισης προφίλ, και στην οποία βασίζονται αποφάσεις που παράγουν έννομα αποτελέσματα σχετικά με το φυσικό πρόσωπο ή ομοίως επηρεάζουν σημαντικά το φυσικό πρόσωπο, β) μεγάλης κλίμακας επεξεργασίας των ειδικών κατηγοριών δεδομένων που αναφέρονται στο άρθρο 9 παράγραφος 1 ή δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα που αφορούν ποινικές καταδίκες και αδικήματα που αναφέρονται στο άρθρο 10 ή γ) συστηματικής παρακολούθησης δημοσίως προσβάσιμου χώρου σε μεγάλη κλίμακα».

Επιπλέον, η παρ. 4 του ίδιου άρθρου προβλέπει ότι «η εποπτική αρχή καταρτίζει και δημοσιοποιεί κατάλογο με τα είδη των πράξεων επεξεργασίας που υπόκεινται στην απαίτηση για διενέργεια εκτίμησης αντικτύπου σχετικά με την προστασία των δεδομένων δυνάμει της παραγράφου 1. Η εποπτική αρχή ανακοινώνει τον εν λόγω κατάλογο στο Συμβούλιο Προστασίας Δεδομένων που αναφέρεται στο άρθρο 68»¹⁰.

8. ΥΠΟΘΕΣΗ C-61/22 ΔΕΕ

Σε ό,τι αφορά το ζήτημα της αποθήκευσης βιομετρικών δεδομένων στα νέου τύπου δελτία ταυτότητας, το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΔΕΕ) έκρινε, στην υπόθεση C-61/22, ότι η υποχρέωση ενσωμάτωσης δύο δακτυλικών αποτυπωμάτων σε αυτά, η οποία προβλέπεται στο άρθρο 3 παρ. 5 του Κανονισμού (ΕΕ) 2019/1157, δεν παραβιάζει τα άρθρα 7 (περί σεβασμού της ιδιωτικής και της οικογενειακής ζωής) και 8 (περί προστασίας των προσωπικών δεδομένων) του Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΧΘΔΕΕ)^{11,12}.

9. ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ 2388-91/2019 ΤΟΥ ΣΤΕ

Με τις ανωτέρω αποφάσεις κρίθηκαν αιτήσεις ακύρωσης κατά της ΚΥΑ 8200/0-297647/2018 (ΦΕΚ Β' 1476/27.04.2018). Πιο συγκεκριμένα, οι αποφάσεις αυτές απέρριψαν τους λόγους με τους οποίους αμφισβητήθηκε η σκοπιμότητα επιλογής του συγκεκριμένου τύπου αστυνομικής ταυτότητας καθώς και τους λόγους με τους οποίους προβλήθηκε υπέρβαση της νομοθετικής εξουσιοδότησης και παραβίαση των συνταγματικών διατάξεων περί προστασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα (άρθρο 9Α Σ.), ελεύθερης ανάπτυξης της προσωπικότητας (άρθρο 5 παρ. 1 Σ.), προσωπικής ελευθερίας (άρθρο 5 παρ. 3 Σ.), ελεύθερης κίνησης στη χώρα (άρθρο 5 παρ.

¹⁰ Σε ό,τι αφορά την Ελλάδα, ο κατάλογος με τα είδη των πράξεων επεξεργασίας για τα οποία υφίσταται η υποχρέωση διενέργειας εκτίμησης αντικτύπου σχετικά με την προστασία δεδομένων περιλαμβάνεται στην Απόφαση 65/2018 της Αρχής. Βλ. ΑΠΔΠΧ 32/2024, σκ. 11, σελ. 16 επ.

¹¹ Βλ. στο ίδιο, σκ. 5, σελ. 13.

¹² Το ΔΕΕ έκρινε επίσης ότι ο Κανονισμός (ΕΕ) 2019/1157 εκδόθηκε κατ' εφαρμογήν εσφαλμένης νομοθετικής διαδικασίας (ήτοι της συνήθους διαδικασίας αντί της ειδικής νομοθετικής διαδικασίας) και για τον λόγο αυτό κηρύχθηκε ανίσχυρος (από το ΔΕΕ), διατηρώντας, εντούτοις, τα αποτελέσματά του (για λόγους ασφάλειας δικαίου) το αργότερο έως τις 31 Δεκεμβρίου 2026, για να εκδοθεί νέος –με ορθή νομική βάση– Κανονισμός. Βλ. ΔΕΕ: «Πράσινο φως» για τα δακτυλικά αποτυπώματα στις ταυτότητες, 2024. Διαθέσιμο στο [link](#).

4 Σ.) και θρησκευτικής ελευθερίας (άρθρο 13 Σ.)¹³. Ωστόσο, το Συμβούλιο της Επικρατείας δέχτηκε μερικώς τις σχετικές αιτήσεις και ακύρωσε την ΚΥΑ κατά το μέρος που προβλέπει ότι στο ενσωματωμένο ψηφιακό μέσο αποθήκευσης περιλαμβάνονται και στοιχεία που απαιτούνται για τις υπηρεσίες της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης¹⁴. Για την ακρίβεια, το ΣτΕ σημείωσε ότι (α) οι υπηρεσίες αυτές έχουν ιδιαιτέρως ευρύ περιεχόμενο, (β) τα ανωτέρω στοιχεία δεν είναι κρίσιμα για την απόδειξη της ταυτότητας των υποκειμένων και (γ) η συμπερίληψη των εν λόγω στοιχείων στο ηλεκτρονικό μέσο αποθήκευσης δεν βρίσκει έρεισμα στις σχετικές εξουσιοδοτικές διατάξεις¹⁵.

III. Η ΣΥΛΛΟΓΙΣΤΙΚΗ ΤΗΣ ΑΡΧΗΣ, ΤΑ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΑ ΠΕΡΙΣΤΑΤΙΚΑ ΚΑΙ ΟΙ ΠΑΡΑΒΑΣΕΙΣ ΠΟΥ ΔΙΑΠΙΣΤΩΗΚΑΝ

Μέσω υπομνήματος που κατέθεσε στην Αρχή, η ΕΛΑΣ υποστήριξε ότι κατάρτισε ενημερωτικό υλικό το οποίο είναι διαθέσιμο στον ιστότοπό της και έχει αποσταλεί στις αστυνομικές αρχές όλης της χώρας, ώστε να αναρτηθεί σε ευκρινές σημείο στα γραφεία έκδοσης ταυτοτήτων και να ενημερωθούν τα υποκείμενα των δεδομένων όσον αφορά την επεξεργασία προσωπικών τους στοιχείων που λαμβάνονται και αποθηκεύονται κατά τη διαδικασία έκδοσης της νέας ταυτότητας. Από την έρευνα της Αρχής προέκυψε, ωστόσο, ότι η εν λόγω ενημέρωση, πρώτον, αναρτήθηκε καθυστερημένα στην ιστοσελίδα της ΕΛΑΣ, ήτοι στα τέλη Φεβρουαρίου 2024, παρόλο που η έκδοση των νέου τύπου δελτίων ταυτότητας είχε ξεκινήσει τον Σεπτέμβριο του 2023, και, δεύτερον, η αναρτηθείσα ενημέρωση περιείχε νομικές ανακρίβειες¹⁶.

Επιπρόσθετα, η ΕΛΑΣ δεν τεκμηρίωσε –ούτε στα έγγραφα υπομνημάτων της προς την Αρχή ούτε στη μελέτη εκτίμησης αντικτύπου προστασίας δεδομένων που διενήργησε– τους σκοπούς της επεξεργασίας ορισμένων στοιχείων (και ειδικότερα του επωνύμου πατέρα και μητέρας, του δήμου εγγραφής, του αριθμού δημοτολογίου και του τύπου έκδοσης του δελτίου ταυτότητας), με αποτέλεσμα να μη θεμελιώνεται η ανάγκη συμπερίληψης των δεδομένων αυτών στα νέα δελτία ταυτότητας¹⁷. Δεν υπεβλήθησαν επίσης στοιχειοθετημένες απαντήσεις από την ΕΛΑΣ στο ερώτημα της Αρχής σχετικά με το ποιος έχει πρόσβαση στα συγκεκριμένα στοιχεία, ποιος νομιμοποιείται να προβεί στην επεξεργασία τους, με ποιον τρόπο, με ποια μέσα και για ποιους σκοπούς¹⁸.

Εξάλλου, η ΕΛΑΣ δεν συμμορφώθηκε με τις ενωσιακές επιταγές για διενέργεια μελέτης εκτίμησης αντικτύπου προστασίας δεδομένων πριν από την έναρξη της επεξεργασίας (δηλαδή την έναρξη έκδοσης των νέων δελτίων ταυτότητας)¹⁹.

Συνοψίζοντας, η αρχή διαπίστωσε τις ακόλουθες παραβάσεις:

Μη εναρμόνιση του υπεύθυνου επεξεργασίας με τις προβλέψεις των άρθρων 13 και 14 του

¹³ Βλ. ΑΠΔΠΧ 32/2024, σκ. 6, σελ. 13.

¹⁴ Ibidem, σκ. 6, σελ. 14.

¹⁵ Ibidem, σκ. 6, σελ. 14.

¹⁶ Ibidem, σκ. 12, σελ. 17.

¹⁷ Ibidem, σκ. 13, σελ. 18.

¹⁸ Ibidem, σκ. 13, σελ. 18.

¹⁹ Ibidem, σκ. 14, σελ. 18.

ΓΚΠΔ, τα οποία κατοχυρώνουν το δικαίωμα (ακριβούς και σαφούς) ενημέρωσης των υποκειμένων των δεδομένων.

Μη ευθυγράμμιση του υπεύθυνου επεξεργασίας με τις προβλέψεις του άρθρου 24 του ΓΚΠΔ. Για την ακρίβεια, η ΕΛΑΣ δεν ικανοποίησε την αρχή της ελαχιστοποίησης των δεδομένων, δεδομένου ότι δεν τεκμηρίωσε την ανάγκη συμπερίληψης ορισμένων στοιχείων στο –ενσωματωμένο στα νέα δελτία ταυτότητας– ψηφιακό μέσο αποθήκευσης.

Καθυστέρηση διενέργειας της απαιτούμενης μελέτης εκτίμησης αντικτύπου από τον υπεύθυνο επεξεργασίας, κατά παρέκκλιση του άρθρου 35 παρ. 1 του ΓΚΠΔ.

Για τις ανωτέρω παραβάσεις συντρέχει η περίπτωση των άρθρων 58 παρ. 2 στοιχ. θ) του ΓΚΠΔ και 39 παρ. 1 του ν. 4624/2019, σύμφωνα με τα οποία η Αρχή ασκεί διορθωτικές εξουσίες, μεταξύ άλλων, επιβάλλοντας αποτελεσματικά, αποτρεπτικά και αναλογικά διοικητικά πρόστιμα, με βάση τα οριζόμενα στο άρθρο 83 του ΓΚΠΔ.

Σημειώνεται πως κατά την επιμέτρηση του προστίμου, η Αρχή αξιολόγησε²⁰:

Τη φύση των παραβάσεων, οι οποίες αφορούν τις υποχρεώσεις λογοδοσίας του υπεύθυνου επεξεργασίας και τα δικαιώματα των υποκειμένων των δεδομένων που θεσπίζει ο ΓΚΠΔ.

Το γεγονός ότι η επεξεργασία σχετίζεται με βασική δραστηριότητα του υπεύθυνου επεξεργασίας (και ειδικότερα με την έκδοση δελτίων ταυτότητας).

Τον σημαντικό αριθμό των επηρεαζόμενων υποκειμένων, τα οποία είναι το σύνολο των Ελλήνων που έχουν υποχρέωση να φέρουν δελτίο ταυτότητας.

Τον θεμιτό σκοπό της επεξεργασίας, υπό την έννοια ότι αυτή (η επεξεργασία) δεν συνεπάγεται άμεσες και σοβαρές συνέπειες για τα υποκείμενα των δεδομένων.

Τη λήψη ενδεδειγμένων μέτρων από τον υπεύθυνο επεξεργασίας (κατόπιν και της παρέμβασης της Αρχής), συμπεριλαμβανομένων της διενέργειας μελέτης εκτίμησης αντικτύπου προστασίας δεδομένων και της ενημέρωσης των πολιτών, τα οποία όμως δεν υλοποιήθηκαν σωστά στο σύνολό τους.

IV. Η ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΗΣ ΑΡΧΗΣ

Λαμβάνοντας υπόψη τα ανωτέρω, η Αρχή²¹:

Επέβαλε χρηματική κύρωση ύψους 50.000 ευρώ στο Υπουργείο Προστασίας του Πολίτη (ως υπεύθυνο επεξεργασίας), λόγω παράβασης των άρθρων 13 και 14 του ΓΚΠΔ, σύμφωνα με τα διαλαμβανόμενα στο άρθρο 58 παρ. 2 στοιχ. θ) του ΓΚΠΔ.

Επέβαλε χρηματική κύρωση ύψους 100.000 ευρώ στο Υπουργείο Προστασίας του Πολίτη (ως υπεύθυνο επεξεργασίας), λόγω παράβασης του άρθρου 35 παρ. 1 του ΓΚΠΔ, σύμφωνα με τα διαλαμβανόμενα στο άρθρο 58 παρ. 2 στοιχ. θ) του ΓΚΠΔ.

Έδωσε εντολή στο Υπουργείο Προστασίας του Πολίτη, σύμφωνα με τα διαλαμβανόμενα στο άρθρο 58 παρ. 2 στοιχ. δ) του ΓΚΠΔ, (α) να στοιχειοθετήσει την ανάγκη συμπερίληψης στο ψηφιακό μέσο αποθήκευσης (που είναι ενσωματωμένο στα νέα δελτία ταυτότητας) των στοιχείων που

²⁰ Ibidem, σελ. 19.

²¹ Ibidem, σελ. 20.

δεν προβλέπονται από την ενωσιακή νομοθεσία, επικαιροποιώντας ταυτόχρονα την αντίστοιχη μελέτη εκτίμησης αντικτύπου προσωπικών δεδομένων, και (β) να προβεί στις απαραίτητες ενέργειες προσαρμογής της επεξεργασίας, εντός 6 μηνών από την κοινοποίηση της Απόφασης, προκειμένου εφεξής τα νέα δελτία ταυτότητας να εκδίδονται σύμφωνα με τα οριζόμενα σε αυτήν.

Αξίζει να σημειωθεί ότι η Αρχή δεν αμφισβήτησε το κύρος των νέων δελτίων ταυτότητας που εκδόθηκαν με βάση το ισχύον κανονιστικό πλαίσιο. Επισημάνε, παρόλα αυτά, την ανάγκη επικαιροποίησης και κωδικοποίησης του υφιστάμενου νομοθετικού πλαισίου που αφορά τη διαδικασία έκδοσης των νέων δελτίων ταυτότητας καθώς και τα στοιχεία που οφείλουν αυτά να περιέχουν, ώστε τα σχετικά ζητήματα να ρυθμίζονται με οριζόντιο τρόπο²².

V. ΑΝΑΚΕΦΑΛΑΙΩΣΗ – ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Η Απόφαση 32/2024 της Αρχής είναι, αναμφίβολα, μείζονος σημασίας, ιδίως λόγω του μεγάλου αριθμού των επηρεαζόμενων υποκειμένων από τις παραβάσεις του υπεύθυνου επεξεργασίας. Για την ακρίβεια, συγκαταλέγεται ανάμεσα στις ελάχιστες –μέχρι σήμερα– υποθέσεις (που ερεύνησε η Αρχή) οι οποίες καταλαμβάνουν το σύνολο (σχεδόν) του πληθυσμού της Ελλάδας²³. Η ευθύνη, συνεπώς, της Αρχής για τον αποτελεσματικό χειρισμό της υπόθεσης ήταν θεμελιώδης, αφού όφειλε να επιβεβαιώσει τον –αποδιδόμενο από το Σύνταγμα– ρόλο της ως εγγυητή του δικαιώματος προστασίας των προσωπικών δεδομένων. Περαιτέρω, η εν λόγω Απόφαση:

Επιβεβαιώνει τον καίριο ρόλο του υπεύθυνου επεξεργασίας στην προστασία των προσωπικών δεδομένων των ατόμων, ο οποίος έγκειται στον σεβασμό και στην απαρέγκλιτη τήρηση της αρχής της νομιμότητας της επεξεργασίας καθώς και στη λήψη των κατάλληλων τεχνικών και οργανωτικών μέτρων για την περιφρούρησή τους. Η αρχή της λογοδοσίας προβλέπει, άλλωστε, ότι ο υπεύθυνος επεξεργασίας φέρει το βάρος της απόδειξης της νομιμότητας της επεξεργασίας των δεδομένων, την οποία οφείλει να μπορεί να τεκμηριώσει ανά πάσα στιγμή. Σημειώνεται ότι η αδυναμία τεκμηρίωσης από την ΕΛΑΣ των λόγων για τους οποίους το –ενσωματωμένο στα νέα δελτία ταυτότητας– ηλεκτρονικό μέσο αποθήκευσης περιλαμβάνει και στοιχεία που δεν είναι απαραίτητα για την ταυτοποίηση των Ελλήνων αποτέλεσε έναν από τους βασικούς λόγους που πυροδότησαν την ενδελεχή έρευνα της Αρχής και, εν συνεχεία, την επιβολή κυρώσεων στο Υπουργείο Προστασίας του Πολίτη.

Επαληθεύει τη σημασία του δικαιώματος ενημέρωσης των υποκειμένων των δεδομένων, το οποίο προβλέπει ότι ο υπεύθυνος επεξεργασίας οφείλει να παρέχει –δωρεάν και σε απλή γλώσ-

²² Ibidem, σελ. 20.

²³ Βλ. επίσης την Απόφαση 98/2013 της Αρχής, με την οποία επέβαλε χρηματική κύρωση ύψους 150.000 ευρώ στην (τότε) Γενική Γραμματεία Πληροφοριακών Συστημάτων (ΓΓΠΣ) του Υπουργείου Οικονομικών, για παραβίαση της υποχρέωσης λήψης κατάλληλων μέτρων ασφαλείας, κάτι που είχε ως αποτέλεσμα τη διαρροή δεδομένων του συνόλου σχεδόν των Ελλήνων φορολογουμένων. Ειδικότερα, τα εν λόγω δεδομένα (τα οποία αφορούσαν τα έτη 2000 έως 2012) βρέθηκαν, υπό τη μορφή ηλεκτρονικών αρχείων, στην κατοχή εταιρειών οι οποίες είχαν ήδη προβεί σε παράνομη επεξεργασία τους. Αξίζει να σημειωθεί πως με την υπ. αριθμ. 339/2019 Απόφαση, το ΣτΕ απέρριψε την από 09.01.2014 αίτηση ακύρωσης του Υπουργού Οικονομικών κατά της υπ' αριθμ. 98/2013 Απόφασης της Αρχής. Βλ. Πρόστιμο στη ΓΓΠΣ για τη διαρροή προσωπικών δεδομένων, Ένωση Ελλήνων Νομικών, e-Θέμις, 2019.

σα– πληροφορίες σχετικά με τη φύση και τον σκοπό της επεξεργασίας καθώς και τα μέσα προστασίας των προσωπικών δεδομένων (είτε αυτά συλλέγονται από το ίδιο το υποκείμενο είτε όχι). Μέσω αυτού του δικαιώματος εκδηλώνεται η θεμελιώδης αρχή που διέπει τον ΓΚΠΔ, ήτοι η αρχή της διαφάνειας. Σε ό,τι αφορά την εξεταζόμενη υπόθεση, το Υπουργείο Προστασίας του Πολίτη δεν ευθυγραμμίστηκε με την εν λόγω αρχή, όχι μόνο επειδή η ενημέρωση των υποκειμένων των δεδομένων ήταν καθυστερημένη, αλλά και διότι ήταν ανακριβής.

Προβάλλει το δικαίωμα πρόσβασης των υποκειμένων των δεδομένων, το οποίο συνδέεται στενά με το δικαίωμα ενημέρωσης και προβλέπει ότι τα φυσικά πρόσωπα δύνανται να ενημερώνονται –όποτε το ζητήσουν– από τον υπεύθυνο επεξεργασίας, τόσο για τα προσωπικά τους δεδομένα όσο και για τον σύννομο και θεμιτό χαρακτήρα της επεξεργασίας τους. Ουσιαστικά, το εν λόγω δικαίωμα αξιώνει από τον υπεύθυνο επεξεργασίας να διευκολύνει την απρόσκοπτη πρόσβαση των φυσικών προσώπων στα δεδομένα που τα αφορούν, σεβόμενος τις θεμελιώδεις αρχές της νομιμότητας, της αντικειμενικότητας, της λογοδοσίας και της διαφάνειας. Η μη ανταπόκριση του Υπουργείου Προστασίας του Πολίτη σε αίτημα σχετικά με τη νομιμότητα της επεξεργασίας προσωπικών δεδομένων κατά την έκδοση των νέου τύπου δελτίων ταυτότητας ήταν, εξάλλου, ο λόγος για τον οποίο ο πολίτης υπέβαλε καταγγελία στην Αρχή.

Αναδεικνύει τη σημασία της αρχής της ελαχιστοποίησης των δεδομένων, σύμφωνα με την οποία αυτά πρέπει να είναι κατάλληλα, συναφή και απολύτως αναγκαία για την πραγματοποίηση των σκοπών για τους οποίους υποβάλλονται σε επεξεργασία. Από τη συγκεκριμένη αρχή προκύπτει η υποχρέωση του υπεύθυνου επεξεργασίας να αιτιολογεί την ανάγκη συλλογής και διατήρησης των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα καθώς και να εξετάζει τη δυνατότητα αξιοποίησης συγκεκριμένων ή ανωνυμοποιημένων στοιχείων²⁴. Επί της ουσίας, η εν λόγω αρχή αποτελεί έκφραση της αρχής της αναλογικότητας, στόχος της οποίας είναι ο εντοπισμός και η διατήρηση μίας αμοιβαία επωφελούς ισορροπίας μεταξύ των δικαιωμάτων και των συμφερόντων του υποκειμένου των δεδομένων και του υπεύθυνου επεξεργασίας²⁵. Στην εξεταζόμενη υπόθεση αυτή η αμοιβαία επωφελής ισορροπία δεν επιτεύχθηκε, αφού η ΕΛΑΣ δεν στοιχειοθέτησε την ανάγκη συμπερίληψης ορισμένων στοιχείων στο ηλεκτρονικό μέσο αποθήκευσης που περιέχεται στα νέα δελτία ταυτότητας, με αποτέλεσμα η πράξη επεξεργασίας να έρθει σε ένταση με την αρχή της ελαχιστοποίησης των δεδομένων και, συνεπώς, την αρχή της αναλογικότητας.

Τονίζει τη σπουδαιότητα της σύνταξης μελέτης εκτίμησης αντικτύπου από τον υπεύθυνο επεξεργασίας πριν προβεί σε πράξεις επεξεργασίας οι οποίες έχουν τη δυνατότητα να θέσουν υπό διακινδύνευση τα δικαιώματα και τις ελευθερίες των φυσικών προσώπων. Μάλιστα, η υποχρέωση της σύνταξης μελέτης εκτίμησης αντικτύπου πριν τη διενέργεια συγκεκριμένων τύπων πράξεων επεξεργασίας δεδομένων διατρανώνει το μοντέλο της «οιονεί αυτορρύθμισης», το οποίο έχει υιοθετήσει ο ΓΚΠΔ και αποτελεί ένα χρήσιμο εργαλείο για τους φορείς (τόσο τους ιδιωτικούς όσο και τους δημόσιους), ιδίως επειδή τους επιτρέπει να ανιχνεύσουν και να αμβλύνουν τους κινδύνους που πηγάζουν από δραστηριότητες που σχετίζονται με την επεξεργασία προσωπικών δεδομένων.

²⁴ Βλ. Φ. Παναγοπούλου, *Τεχνητή Νοημοσύνη*, ό.π., σελ. 162.

²⁵ *Ibidem*, σελ. 162.

Με αυτό τον τρόπο όχι μόνο μετουσιώνονται σε θεματοφύλακες του δικαιώματος προστασίας των προσωπικών δεδομένων, αλλά διαφυλάσσουν και την οικονομική τους ευρωστία, αφού τα δυσθεώρητα πρόστιμα που προβλέπει ο ΓΚΠΔ σε περίπτωση παραβίασης των διατάξεών του δύνανται να προκαλέσουν σοβαρούς «κραδασμούς» στη λειτουργία τους. Καίτοι θα μπορούσε κάποιος να υποστηρίξει ότι η επιβολή χρηματικών προστίμων από την Αρχή σε δημόσιους φορείς δεν συνιστά κατάλληλο και αποτελεσματικό μέτρο, εξαιτίας της δυνατότητας μετακύλισής τους στους φορολογουμένους, στην πραγματικότητα οι εν λόγω κυρώσεις είναι σε θέση να αποτρέψουν την παραβίαση των διατάξεων του ΓΚΠΔ (από τις διοικητικές αρχές), δεδομένου ότι συνεπάγονται την περιστολή σημαντικών πόρων από τον προϋπολογισμό τους, η οποία μπορεί να έχει ως αποτέλεσμα την απορρύθμισή τους.

Αναδεικνύει μία από τις σοβαρότερες παθογένειες της χώρας μας: τη χαμηλή ποιότητα νομοθέτησης. Πράγματι, λαμβάνοντας υπόψη τα ευρήματα της μελέτης με τίτλο «Δείκτης Ποιότητας Νομοθέτησης 2023», διαπιστώνεται ότι η νομοθετική διαδικασία στην Ελλάδα αποκλίνει σε σημαντικό βαθμό από όσα ορίζουν οι διεθνείς και οι εγχώριες πρακτικές καλής νομοθέτησης. Η προαναφερόμενη μελέτη φανέρωσε, μεταξύ άλλων, ότι το 2023²⁶:

Καμία από τις εκθέσεις συνεπειών ρύθμισης νόμου δεν περιείχε ποσοτικά στοιχεία για τις επιπτώσεις στην κοινωνία, στην οικονομία, στο περιβάλλον και στο κράτος.

Τα άρθρα των τροπολογιών παρουσιάζουν αυξητική τάση, φθάνοντας το ιστορικό υψηλό των 6,3 άρθρων ανά τροπολογία.

Περίπου 8 στις 10 τροπολογίες που ψηφίστηκαν ανά νόμο δεν αφορούσαν το κύριο αντικείμενό του.

Σε κάθε περίπτωση, η Απόφαση 32/2024 κατέδειξε τις αρνητικές επιπτώσεις του φαινομένου της «ρυθμιστικής πλημμυρίδας» στην εύρυθμη λειτουργία της Διοίκησης. Για τον λόγο αυτό, άλλωστε, η Αρχή επισήμανε την ανάγκη εξορθολογισμού του υφιστάμενου κανονιστικού πλαισίου που αφορά την έκδοση των δελτίων ταυτότητας.

VI. ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Η Απόφαση 32/2024 της Αρχής δικαίως απασχόλησε την επικαιρότητα, αφού ένα Υπουργείο που ανήκει στον σκληρό πυρήνα του κράτους υπέπεσε σε σοβαρές παραλείψεις που σχετίζονται, μεταξύ άλλων, με την ενημέρωση των πολιτών για την επεξεργασία των προσωπικών τους δεδομένων κατά τη διαδικασία έκδοσης των νέου τύπου δελτίων ταυτότητας, παραβιάζοντας την –κατοχυρωμένη από τον ΓΚΠΔ– θεμελιώδη αρχή της διαφάνειας.

Πάντως, ζητήματα όπως αυτά που προέκυψαν από τη δράση του Υπουργείου Προστασίας του Πολίτη δύνανται να συντηρήσουν τη συχνά συγκρουσιακή σχέση μεταξύ της Διοίκησης και της κοινωνίας. Ο ρόλος, επομένως, των αρμοδίων πολιτειακών οργάνων στην αποκατάσταση της σχέσης αυτής είναι πρωταρχικής σημασίας. Και αυτό επειδή η (ενδεχόμενη) αδυναμία των διοικητικών αρχών να θεραπεύσουν τις παθογένειές τους και να εναρμονιστούν με τις νομοθετικές

²⁶ Βλ. Δείκτης Ποιότητας Νομοθέτησης 2023 – Αρνητική η φετινή προεκλογική χρονιά για την ποιότητα της νομοθέτησης, Κέντρο Φιλελεύθερων Μελετών, 2023. Διαθέσιμο στο [link](#).

επιταγές (σε διεθνές, ενωσιακό και εγχώριο επίπεδο) είναι σε θέση να εντείνει τη δυσαρέσκεια και τη δυσπιστία των πολιτών απέναντι στη Διοίκηση και, κατ' επέκταση, στο κράτος, πλήττοντας το δημοκρατικό πολίτευμα.

Τέλος, αντίστοιχες υποθέσεις έχουν την ικανότητα να κλιμακώσουν τον φόβο και την καχυποψία της κοινωνίας απέναντι στην τεχνολογική πρόοδο. Το ανωτέρω φανερώνει ακόμη μία σχέση που χρήζει άμεσης αποκατάστασης από τα αρμόδια πολιτειακά όργανα. Σε μία εποχή μάλιστα που διαφαίνεται ότι θα κυριαρχήσει η Τεχνητή Νοημοσύνη, ο έντονος σκεπτικισμός των ατόμων για τις νέες τεχνολογίες είναι ικανός να λειτουργήσει ως τροχοπέδη στην κοινωνική πρόοδο. Εξάλλου, η εμπειρία του παρελθόντος αποκαλύπτει πως η τεχνολογία συνιστά τον σταθερότερο σύμμαχο της κοινωνίας στην προσπάθειά της να αναπτυχθεί και να διευρύνει τους ορίζοντές της, υποδηλώνοντας ότι στον πυρήνα της σχέσης μεταξύ της τεχνολογικής προόδου και του ανθρώπου δεν εντοπίζεται η σύγκρουση, αλλά η σύμπραξη και η αρμονική συνύπαρξη. □